

1. Bijlage: Regionale paragraaf GALA plannen van aanpak Achterhoek

Inleiding

In deze regionale paragraaf is een uiteenzetting gegeven van de regionale uitgangspunten en samenwerking op het gebied van gezondheid en zorg in de regio Achterhoek. Daarnaast is beschreven hoe de gemeenten regionaal hebben samengewerkt bij de ontwikkeling van de GALA plannen van aanpak en welke regionale verbindingen en beleidsmatige uitgangspunten er zijn.

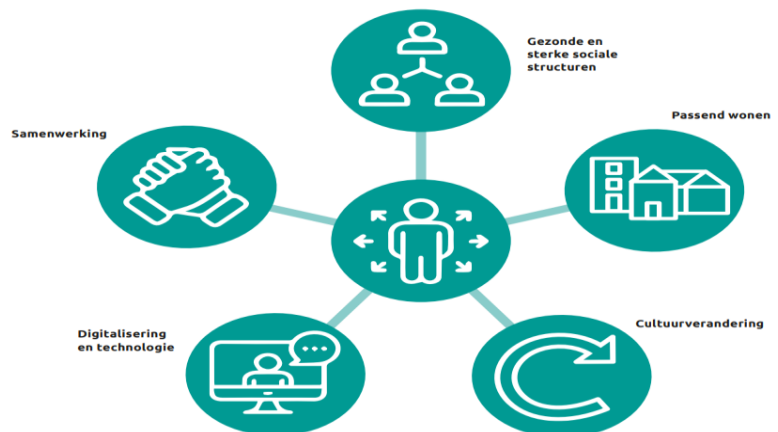
In de Achterhoek hebben samenwerkende partijen in de Thematafel de Gezondste Regio in 2021 de Regiovisie *Samen langer gelukkig en gezond leven* opgesteld. Bestuurders van de ziekenhuizen, de huisartsen, de ouderenzorg, de psychosociale zorg en de gehandicaptenzorg samen met Menzis, GGD Noord- en Oost-Gelderland, Achterhoek in Beweging, Proscop, Zorgbelang Inclusief, ondernemers en Achterhoekse wethouders stellen gezamenlijk:

“Wij willen dat Achterhoekers gezond zijn en daarover zelf de regie hebben. Gezondheid, preventie en leefstijl zijn leidend, niet ziekte en behandeling. We spannen ons er samen maximaal voor in dat onze inwoners zich gezond en gelukkig voelen en minder zorg nodig hebben. Bij al onze inspanningen betrekken we van af het begin inwoners en patiënten.”

De volgende doelstellingen zijn verbonden aan de regiovisie:

1. De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie.
2. Inwoners van de Achterhoek zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid.
3. Er is een stimulerend, bereikbaar en betaalbaar netwerk van gezondheids- en ondersteuningsdiensten beschikbaar voor de inwoner.

Het figuur hiernaast geeft de vijf programmalijnen weer, waarmee wordt beoogd de doelstellingen te realiseren.

De regiovisie is de gezamenlijke stip op de horizon voor 2030 en is daarmee een belangrijk uitgangspunt voor de GALA plannen van aanpak en het IZA regioplan in de regio Achterhoek.

Vanuit de Thematafel de Gezondste Regio is in 2020 een regionaal preventieakkoord gesloten. Het regionaal preventieakkoord bevat de thema's uit het nationaal preventieakkoord en betreft ook achterliggende thema's die ten grondslag liggen aan gezondheidsproblemen, zoals participatie, weerbaarheid, armoede en schulden. Voor de Achterhoek spelen de landelijke thema's evenmin en spelen regionale kenmerken als dat Achterhoekers graag genieten mee. De uitvoering van dit akkoord vindt veelal lokaal plaats via bestaande projecten. Het akkoord is ondertekend door 93 stakeholders en richt zich op de volgende speerpunten (8RHK Ambassadeurs, 2020):

Gemeente Montferland is tot nu toe niet aangesloten bij 8HRK Ambassadeurs en neemt niet deel aan de Thematafel de Gezondste Regio, in het najaar van 2023 besluit de gemeenteraad van Montferland of de gemeente aansluit bij 8HRK Ambassadeurs. Gemeente Montferland is wel aangesloten bij Sociaal Domein Achterhoek en heeft in dit kader ook deelgenomen aan de regionale samenwerking voor de ontwikkeling van het GALA plan van aanpak en is ook betrokken bij de ontwikkeling van het IZA Regiobeeld en Regioplan.

Regionale samenwerking en aanpak voor de ontwikkeling van het GALA plan van aanpak

Het gezamenlijke uitgangspunt voor de regionale samenwerking in het Sociaal Domein Achterhoek (LINK nog toevoegen), *lokaal waar het kan en regionaal waar het slimmer is*, hebben de Achterhoekse gemeenten één procesbegeleider aangesteld voor de ondersteuning bij het opstellen van de (lokale) GALA plannen van aanpak voor de brede SPUK 2024 – 2026. In het Ambtelijk Overleg Publieke Gezondheid Achterhoek en het regionale Portefeuillehoudersoverleg Sociaal en Gezondheid Achterhoek is regulier afstemming geweest over de ontwikkeling van de plannen van aanpak.

Bij de ontwikkeling van de plannen zijn de bestaande regionale en lokale (beleids-)uitgangspunten betrokken. Ook hebben gemeenten in samenspraak met maatschappelijke lokale partners geïnventariseerd wat er al gebeurt rondom de verschillende programma's van de brede SPUK. Een programmatische insteek vormde de leidraad voor het opstellen van het plan van aanpak. Aan de hand van een Doelen-Inspanningen-Netwerk analyse zijn opgaven en doelstellingen geformuleerd, waarbij gemeenten lokaal nader de invulling op het gebied van nadere doelstellingen en inspanningen hebben gedaan. Daarnaast vormde een verdiepende analyse op beschikbare cijfers over gezondheidsverschillen op basis van indicatoren van Pharos¹ het vertrekpunt voor een (door)ontwikkeling in de gebieds- en doelgroepgerichte benadering, zowel gericht op inwoners

¹ In aug. 2023 aangevuld met het Kennisdocument indicatoren GALA van de GGD NOG

met gezondheidsachterstanden als in de sociale en fysieke omgeving waarin ze wonen, naar school gaan, werken en hun vrije tijd besteden. Naast de cijfers over gezondheidsverschillen, vormden de (conclusies van de) gezondheidsmonitoren van de GGD en informatie over sport- en beweegdeelname de basis voor het formuleren van doelstellingen.

Daarnaast hebben regionale maatschappelijke partners waaronder GGD Noord- en Oost-Gelderland, Achterhoek in Beweging en Cultuur Oost hun advies en input voor kansen voor regionale samenwerking gegeven bij de ontwikkeling en uitvoering van de GALA plannen van aanpak. Ook is het herijkte IZA Regiobeeld Achterhoek 2023 betrokken bij het opstellen van de GALA plannen van aanpak.

Bij het implementeren en uitvoeren van de GALA plannen van aanpak wordt beoogd regionaal samen te werken waar dit al gebeurt in bestaande programma's en afspraken, en waar dat slimmer is en (schaal-)voordelen biedt, in elk geval bij de inrichting van de ketenaanpakken, en een doorontwikkeling te maken in de monitoring en evaluatie van de maatschappelijke effecten op de gezondheid van de Achterhoekers. In relatie tot de monitoring en evaluatie is er zowel aandacht voor een kwantitatieve insteek, in verbinding met het Regiobeeld, als een kwalitatieve insteek, met aandacht voor de ervaringen van inwoners (inwonerparticipatie), het leren van elkaar (professionals en beleidsmatig) en een goede duiding van de beschikbare gezondheidscijfers.

Regionale uitgangspunten GALA

In dit laatste onderdeel is een uiteenzetting gegeven van de regionale uitgangspunten die zijn betrokken bij de ontwikkeling van de GALA plannen van aanpak van de Achterhoekse gemeenten.

Regiobeeld Achterhoek

In samenwerking met Menzis, de Achterhoekse gemeenten, GGD Noord- en Oost-Gelderland, Proscop en 8HRK Ambassadeurs is het Regiobeeld opgesteld. In de Thematafel de Gezondste Regio is het Regiobeeld bestuurlijk vastgesteld. De belangrijkste conclusies van het Regiobeeld zijn als volgt:

- Dubbele vergrijzing: Door de toenemende (dubbele) vergrijzing hebben in de toekomst steeds meer inwoners van de Achterhoek een chronische aandoening, vaak zelfs meerdere tegelijk. De groep kwetsbare ouderen, ten gevolge van bijvoorbeeld dementie, neemt toe. Dit heeft grote impact op de volksgezondheid en de zorg. Doordat veel ouderen alleen wonen zullen ook sociale problemen zoals eenzaamheid toenemen.
- Toenemende mentale ongezondheid: Het aantal inwoners met mentale problemen neemt de komende jaren toe. Dit betreft met name jongeren en jongvolwassenen. Inzet op onder andere laagdrempelige preventie, vergroten weerbaarheid en normalisatie is nodig om stijgende vraag naar psychische hulp te voorkomen.
- Gezondheidsverschillen tussen verschillende SES-groepen: Vooral de lagere SES-groepen zijn extra kwetsbaar om gezondheidsproblemen te krijgen, dus extra inzet op integrale ondersteuning vanuit het sociaal domein en de leef- en woonomgeving van de meest kwetsbaren blijft noodzakelijk. Het potentieel van deze groepen voor bijvoorbeeld vrijwilligerswerk wordt niet optimaal gebruikt.
- Zorgvraag en aanbod: In de Achterhoek is er op dit moment sprake van een passend zorgvraag en zorgaanbod, echter door bovenstaande ontwikkelingen kan dit resulteren in een dis-balans. Hier zijn dus interventies tussen sociaal domein en de zorgaanbieders nodig om de toegankelijkheid van de zorg te borgen.
- Informele zorg en vrijwilligers: De groeiende groep jongere ouderen (65-75 jaar) zijn de mogelijke mantelzorgers van morgen. De mate waarin er mantelzorg kan worden geleverd

is van invloed op de behoefte aan professionele (thuis)zorg. Inzet van mantelzorg betekent ook minder kans om deel te nemen aan de samenleving (sociale basis) en deze te versterken. Dit is vaker van toepassing op de groep met een lage SES dan op mensen met een relatief hoge SES.

Afgezet tegen de conclusies van het Regiobeeld uit 2020 zijn dit de belangrijkste bevindingen:

- De groei van chronische aandoeningen: Net als in 2020, blijkt uit het Regiobeeld van 2023 blijkt dat mede als gevolg van de dubbele vergrijzing, het aantal chronische aandoeningen toeneemt.
- Acute ouderenzorg: Uit het nog op te leveren ROAZ-beeld zal blijken in hoeverre deze conclusie ook actueel is in 2023.
- Afname aantal zorgmedewerkers: cijfers over arbeidsmarkt worden nog toegevoegd aan het Regiobeeld.
- Afname informele zorg: Het regiobeeld 2023 constateert een groeiende groep jongere ouderen (65-75 jaar). Zij zijn de mogelijke mantelzorgers van morgen. Mantelzorgers staan nu al onder druk. Het is zaak deze goed te blijven ondersteunen, zodat ze niet ook de cliënt van morgen zijn.
- Inrichting toekomstbestendig zorglandschap: Op basis van het Regiobeeld 2023 is er in de Achterhoek op dit moment sprake van een passende zorgvraag en een passend zorgaanbod. Door de dubbele vergrijzing, mentale ongezondheid, overgewicht en gezondheidsverschillen (de belangrijkste ontwikkelingen zichtbaar vanuit het Regiobeeld 2023) blijft inspanning nodig om tot een toekomstbestendig zorglandschap te komen.

Achterhoek in Beweging en Regionaal Sport- en Beweegakkoord

Stichting Achterhoek in Beweging is een regionaal samenwerkingsverband van de Achterhoekse gemeenten en strategische partners. Samen met betrokken partners wordt gewerkt aan de doelstelling dat elke Achterhoeker in 2030 wordt uitgedaagd om te sporten en te bewegen. 'Inclusief' (sport en bewegen als middel) en 'Excelleren' (sport als doel) zijn hierbij de pijlers.

In het kader van het Hoofdlijnen Sportakkoord II is regionaal samengewerkt en is het regionale sport- en beweegakkoord in samenwerking met Achterhoek in Beweging en maatschappelijke regionale en lokale partners herijkt. Het Regionaal Beweeg- en Sportakkoord 2.0 is een kaderstellend ambitieplan. Het akkoord geeft richting en schept perspectief. Het beschrijft wat de partners met elkaar willen bereiken en wat de ambities zijn voor een gezonde en vitale Achterhoek. Er is ruimte voor gemeenten en lokale organisaties om hun eigen weg te vinden in hoe dit doel te bereiken. Passend bij de inwoners, organisatie, leden of vrijwilligers. De speerpunten van het Regionaal Sport- en Beweegakkoord zijn als volgt, waarbij het speerpunt ruimte voor sport en bewegen er integraal onderdeel van uitmaakt:

1. Inclusie en diversiteit
2. Vaardig in bewegen
3. Vitaal en veilig sportklimaat
4. Maatschappelijke waarde van topsport
5. Sport en preventie

GGD Noord- en Oost-Gelderland (NOG)

De GGD NOG is voor een groot deel verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken die in de Wet publieke gezondheid beschreven staan. Deze zijn: epidemiologie, medische milieukunde, technische hygiënezorg, psychosociale zorg bij rampen, jeugdgezondheidszorg (4 tot 18 jaar) en infectieziektebestrijding. Ook adviseert de GGD bij het opstellen en uitvoeren van het

gezondheidsbeleid van gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland en voert het (aanvullende) taken en programma's op het gebied van gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering in opdracht van gemeenten uit.

In de Bestuursagenda 2019 – 2023 NOG Gezonder staan vier prioriteiten:

1. NOG gezondere jeugd
2. NOG gezondere leefomgeving
3. NOG gezonder oud worden
4. NOG gezondere leefstijl

Voor alle vier prioriteiten geldt:

- De GGD sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen en bij het gezondheidsbeleid en de preventieagenda's van de gemeenten.
- Gemeenten dragen bij aan het NOG gezonder laten worden van hun inwoners en aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Door meer te investeren in preventie en gezondheidsbevordering kan gezondheidswinst worden behaald.
- De GGD besteedt specifieke aandacht aan het bereiken van kwetsbare groepen (mensen met een lage sociaaleconomische status, in armoede, laaggeletterdheid, nieuwkomers en psychisch kwetsbare mensen).
- De GGD zoekt naar innovatieve strategieën om het bereik en de effecten van gezondheidsprogramma's te vergroten.

Bij de ontwikkeling van de GALA plannen van aanpak heeft de GGD aan de hand van een tool geadviseerd over de gewenste benadering (o.a. health in all policies, positieve gezondheid, gezondheid in de sociale en fysieke omgeving), de planmatige aanpak (onderbouwing doelstellingen, keuze doelgroepen met bijhorende activiteiten), kwaliteit (keuze interventies, uitvoerbaarheid) en samenwerking en borging (voortbouwen op bestaand beleid, betrokkenheid partners en inwoners).

Netwerk Ouderen en Veerkracht Achterhoek

Het Netwerk Ouderen en Veerkracht Achterhoek is een samenwerking tussen ouderen, zorgorganisaties en gemeenten voor goede voorzieningen en ondersteuning bij het ouder worden in de Achterhoek, lokaal en regionaal. In het programma wordt gewerkt vanuit vijf pijlers:

1. Eerder denken over later
2. Vitaal ouder worden
3. Passend Wonen
4. Oud maar niet out
5. Passende zorg op het juiste moment

Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek (CEPA)

Het CEPA is een samenwerking tussen de Achterhoekse gemeenten, culturele coalitiepartners en Cultuur Oost om de culturele infrastructuur in de regio Achterhoek te verbinden, verdiepen en versterken voor de toekomst. Cultuur Oost adviseert daarnaast de gemeenten bij het opstellen en uitvoeren van hun regionale en lokale cultuurbeleid.

2. Coördinatiekosten regionale aanpak preventie (Programma 15, onderdeel 4 in format Plan van Aanpak)

Beschrijving GALA: de middelen uit het onderdeel Coördinatiekosten regionale aanpak preventie zijn bestemd voor de inzet van gemeenten ten behoeve van de bevordering van het regionale proces, waarmee individuele gemeenten gefaciliteerd worden om gesprekspartner te zijn voor de partij die de coördinatie voert binnen de regionale infrastructuur.

Dit programma van de brede SPUK geeft een impuls aan de bestaande regionale samenwerking in de Achterhoek. Voor 2023 ligt de focus op gemeentelijke afstemming en deelname aan:

- de ontwikkeling van de GALA plannen van aanpak
- het opstellen van het IZA Regiobeeld
- de voorbereidingen van de inrichting van de ketenaanpakken met een extra inzet vanuit gemeenten voor regionale afstemming i.s.m. zorgverzekeraar Menzis en maatschappelijke partners als GGD NOG, Achterhoek in Beweging, Proscop, Huisartsorganisaties, Yunio en (eerstelijns) organisaties
- het opstellen van het IZA-Regioplan in samenspraak met zorgverzekeraar Menzis, zorgpartijen, maatschappelijke partners en (een vertegenwoordiging van) inwoners, patiënten en professionals
- het bepalen van de inzet van de IZA-SPUK in 2023 op basis van de IZA werkagenda VNG en het opstellen van een begroting voor de aanvraag 2024
- het opstellen van de regionale werk- en mandaatstructuur in samenspraak met de Achterhoekse gemeenten en zorgverzekeraar Menzis.

Voor 2024 en verder staat de (door-)ontwikkeling en inrichting van de regionale preventie-infrastructuur in samenwerking met zorgverzekeraar Menzis centraal. De gemeenten bepalen onderling en in samenspraak met zorgverzekeraar Menzis, relevante zorgpartijen en maatschappelijke partners de verdere benodigde invulling voor deelname aan het regionale proces, met specifieke aandacht voor het verder vormgeven en uitvoeren van het Regioplan en in het bijzonder het onderdeel Gezond Leven en Preventie van het Regioplan met de inrichting van de ketenaanpakken en aanvullende afspraken over preventie en gezondheidsbevordering voor risicogroepen (regionale preventieafspraken).